

ANADOLU SIKKE MONOGRAFİLERİ I *Anatolian Coins Monographies I*

MENTEŞE / MENTESHE

SAHİBATA / SAHIBATA

BAHA / BAHA

DAMGALAR / COUNTERMARKS

GERMİYANOĞLU / GERMIYANID

BİTLİS DEFİNESİ / BITLIS HOARD

Halûk Perk Hüsnü Öztürk

İstanbul 2007

**BEYLİKLER DÖNEMİ SİKKELERİNDE
GÖRÜLEN
"BAHA" DAMGASI ve
KARAMANOĞLU MUSA BEY**

***THE COUNTERMARK 'BAHA'
SEEN ON THE BEYLIK PERIOD COINS and
KARAMANID MUSA BEG***

HALÛK PERK

HÛSNÛ ÖZTÛRK

THE COUNTERMARK 'BAHA' SEEN ON THE BEYLIK PERIOD COINS and KARAMANID MUSA BEG

When the history of Karamanids- known to belong to Afşar tribe of the Oghuz Turks- is examined, we notice that several events are obscure. Karamanids were settled in Ermenek and its vicinity, taken from Armenians in the time of 'Ala al-Din Kayqubad I (625AH/1228). The first historical personality is Nure Sofi, who is known to have acted against Seljuqs in the Babai revolt. Following him, during the time of his son Karim al-Din Karaman their lands had been given to them as tenure by Seljuqs. They also took sides in th fight for political power between Qilij Arslan IV and 'Izz al-Din Keyka'us II. When Karaman Beg died in 660AH/1261 or right after, his eldest son Shams al-Din Mehmed Beg took over. When Mehmed Beg died during the event called Cimri (676AH/1277) Guneri Beg took over and then Badr al-Din Mahmud Beg. During his period the most prominent event was that Alaiye, which had been taken by Franks, was taken back (692AH/1293). Mahmud Beg had khutbah delivered there on behalf of Mamluks. The relationships of Karamanids with Seljuqs had always been strained.

In Şikari, which is the only historical account of Karamanids, there is some detailed information on the events of the period of 'Ala al-Din Beg (762-800AH/1361-1398) and also of the period just before that; however, we do not encounter any concrete information when we examine the further past. According to Şikari, Mehmed Beg had three brothers whose names were Mahmud, Qasim and Khalil; and Mahmud Beg had four sons whose names were Badr al-Din (Ibrahim), 'Isa, Musa and Khalil¹. Following the death of Mehmed Beg, Mahmud Beg took over and then Badr al-Din Ibrahim Beg ascended the throne. However, the names Guneri, Yahşi, and Sulayman Beg encountered in the other sources, are not seen in Şikari² and Ilkhanid beglerbeg Amir Choban -whose activities in Anatolia should not be undervalued- and also his son Timurtash are not mentioned. There is different information on the durations and order of Karamanid rulers.

¹ Şikari 1946, p.44-45 and p.53-54.

² See Neşri 1987, p.49. *When Mehmed Beg died in 677AH, his son Mahmud Beg was in cradle and Karaman State was declining; when Mahmud Beg died in 707AH, he had two sons -Yahşi Beg and Sulayman Beg. Yahşi Beg ascended throne and when he died in 717AH in Ermanak, his brother Sulayman took over. Besides, see Turan 1984, p.33. There is the same listing for Yahşi and Sulayman.*

BEYLİKLER DÖNEMİ SİKKELERİNDE GÖRÜLEN “BAHA” DAMGASI ve KARAMANOĞLU MUSA BEY

Oğuzların Afşar boyuna mensup oldukları bilinen Karamanoğulları'nın tarihi incelendiğinde birçok olayın karanlıkta kaldığı görülecektir. Karamanoğulları I. Alâeddin Keykubad zamanında Ermenilerden alınan Ermenek ve havalisine yerleştirilmişlerdir (h.625/1228). İlk tarihi şahsiyetleri Nure Sofi olup, Babai ayaklanmasında Selçukluların karşısında yer aldığı bilinmektedir. Ölümüyle birlikte yerine geçen oğlu Kerimüddin Karaman zamanında ellerinde bulundurdukları yerler dirlik olarak kendilerine verilmiştir. IV. Kılıç Arslan ile II. İzzeddin Keykavus arasındaki iktidar mücadelesinde de taraf olmuşlardır. Karaman Bey'in h.660/1261 veya hemen sonrasında gerçekleşen ölümüyle yerine büyük oğlu olduğu anlaşılan Şemseddin Mehmed Bey geçmiştir. Mehmed Bey'in ölümüyle (h.676/1277) sonuçlanan Cimri hadisesiyle birlikte yerine Güneri Bey daha sonra da Bedreddin Mahmud Bey geçmiştir. Mahmud Bey zamanında gerçekleşen en önemli olay Frenkler tarafından Selçuklulardan alınan Alaiye'nin geri alınmasıdır (h.692/1293). Alaiye'yi geri alan Mahmud Bey burada Memlukler namına hutbe okutmuştur. Karamanoğulları'nın yıkılmakta olan Selçuklu Devletiyle ilişkileri sürekli bir gerginlik içinde olmuştur.

Bu döneme ait bilgiler bir araya getirildiğinde tarihi aydınlatmak bir yana, iyice karışıklığa neden olmaktadır. Karamanoğulları'na ait bilinen tek tarihçe olan Şikari'de Alaeddin Bey dönemi (h.762-800 / 1361-1398) ve hemen öncesinde yer alan olaylarla ilgili ayrıntılı bilgiler varsa da biraz geriye gidildiğinde hemen hemen elle tutulur hiçbir bilgi yoktur. Şikari'ye göre Mehmed Bey'in Mahmud, Kasım ve Halil isimlerinde üç kardeşi ve Bedreddin lakaplı Mahmud Bey'in de Bedreddin (İbrahim), İsa, Musa, Halil isimlerinde dört oğlu vardı¹. Mehmed Bey öldükten sonra yerine Mahmud Bey ondan sonra da Bedreddin İbrahim Bey tahta geçmişlerdir. Ancak, diğer kaynaklarda görülen Güneri, Yahşi ve Süleyman Bey'lerin isimleri Şikari'de görülemediği gibi², Anadolu'daki faaliyetleri göz ardı edilemeyecek olan İlhanlı Emir Çoban ve oğlu Timurtaş'tan da hiç bahsedilmemektedir. Karaman Beylerinin saltanat süreleri ve sıraları konusunda da tarihi kaynaklarda farklı bilgiler yer almaktadır.

¹ Şikari 1946, s.44-45 ve s.53-54.

² Bkz. Neşri 1987, s.49. Mehmed Bey h.677 tarihinde öldüğünde oğlu olan Mahmud Bey'in beşikte olduğunu ve Karaman Devleti'nin inkiraza yüz tuttuğunu, Mahmud Bey h.707 tarihinde öldüğünde Yahşi Bey, Süleyman Bey isimlerinde iki oğlu kaldığını ve yerine Yahşi Bey'in cülus ettiğini, h.717'de Ermenak'da öldüğünde kardeşi Süleyman'ın başa geçtiğini söylemektedir. Ayrıca bkz. Turan 1984, s.33. Yine Yahşi ve Süleyman için aynı sıralama mevcuttur.

According to the earliest record in which Musa Beg's name is mentioned³, the city Larende⁴ had been restored by him in 711AH. It is probable that Emir Musa Madrasah⁵ in Karaman- not exists presently- there are some tombstones of Karamanid family in its turbeh, had been built at that time.

Considering some events that took place between Mawlawi Shaykh Arif Chelebi and Badr al-Din Ibrahim Beg, we acknowledge that Badr al-Din Ibrahim Beg was dominant in Konya and Larende in 719AH/1319 or earlier - that is when Arif Chelebi died⁶. We comprehend that he had a regent in Konya while he was living in Larende. Thus, Musa Beg who was dominant in Larende in 711AH, had to hand over the place to Ibrahim Beg in 719AH -at latest, and it is possible to observe his activities until 730AH.

Musa Beg was taken prisoner together with Hamid-oghlu Dundar Beg by Timurtash in 723AH. In this incident, Dundar Beg died but Musa Beg got free⁷. We encounter Musa Bey in Mecca in h.728⁸ When he returned Anatolia, he captured the fortress Gevele -in the west of Konya- in 729AH and then, in the same year Karamanids entered Beyşehir⁹. The coins struck in the name of Malik al-Nasir Nasir al-Din Muhammad in 729 and 730 at Beyşehir support this.

When the two contemporary sources about the history and geography of Anatolia -written almost in the same periods- are examined, the existence of Badr al-Din Ibrahim Beg in Larende in 733AH/1333 is certain. Of these sources, in Ibn-i Batuta, we learn that Badr al-Din Ibrahim Beg was also dominant in Konya. Again, as al-'Umari quoted from Haydar Uryan, Amir Baha al-Din Musa -Badr al-Din's brother- went to Egypt, after performing his duty of pilgrimage he returned his country. He asked for the ferman (a kind of decree) to be given some cities of Tekfur's country (Cilician Armenia) to him; though it was commanded, it is pointed out that he could not take over these cities yet¹⁰. In Ibn-i Batuta, while mentioning about Badr al-Din, it is described that Larende was ruled by his brother Musa earlier, but he was dethroned by Malik al-Nasir and a new ruler was sent together with soldiers. Later on, Sultan Badr al-Din captured the city, had a palace built there and made it the capital¹¹.

³ Selçuk-name 1952, p.67.

⁴ Today's Karaman.

⁵ Diez, Aslanapa and Koman 1950, p.50-54; Konyalı 1967, p.455-460.

⁶ Eflaki 1987, p.207. *Ulu Arif Chelebi, who was the grandson of Mawlana, acted as shaykh in 712-719AH.*

⁷ Selçuk-name 1952, p.67-68.

⁸ İbn-i Batuta 1993, p.165.

⁹ Selçuk-name 1952, p.68.

¹⁰ Yücel 1991/1, p.183-203, *Anatolian principalities according to Mesaliku'l-Ebsar, a translation from al-'Umari.*

¹¹ İbn-i Batuta 1993, p.200-201.

Musa Bey'in isminin geçtiği en erken tarihli kayda göre³, o tarihlerde harap olduğu anlaşılan Larende⁴ şehri h.711 yılında Musa Bey tarafından onarılmıştır. Bugün mevcut olmayan ve türbesinde Karamanoğlu ailesine ait bazı mezar taşlarının da bulunduğu Karaman'daki Emir Musa Medresesi'nin⁵ bu dönemde yapılmış olması mümkündür.

Mevlevi Şeyhi Arif Çelebi ile Bedreddin İbrahim Bey arasında geçen bir olaydan yola çıkarak Bedreddin İbrahim Bey'in Arif Çelebi'nin ölüm tarihi olan h.719 / 1319 yılı veya öncesinde Konya ve Larende'de hakim olduğunu bilmekteyiz⁶. Kendisi Larende'de otururken Konya'da naip bulundurduğu anlaşılmaktadır. Yukarıdaki bilgileri birleştirdiğimizde h.711 yılında Larende'de hakim olan Musa Bey'in en geç h.719 yılında burasını İbrahim Bey'e bırakmak zorunda kaldığı görülür. Bu tarihten sonra Musa Bey'in nerede hakim olduğunu bilmemekle birlikte en azından h.730 yılına kadar faaliyetlerini takip edebilmek mümkündür.

Musa Bey h.723 yılında Hamidoğlu Dünder Bey ile birlikte Timurtaş'a esir düşmüştür. Dünder Bey'in ölümüyle sonuçlanan bu olayda Musa Bey'in kurtulduğu anlaşılmaktadır.⁷ Musa Bey'i h.728 yılında Mekke'de görmekteyiz⁸. Buradan tekrar Anadolu'ya dönen Musa Bey h.729 yılında Konya'nın batısındaki Gevele kalesini almış, ardından da yine aynı tarihte Karamanoğulları Beyşehir'e girmişlerdir.⁹ Aşağıda görüleceği gibi h.729 ve 730 yılında Beyşehir'de Melik el-Nasır Nasreddin Muhammed adına darp edilmiş olan sikkeler bu gelişmeyi teyit eder niteliktedir.

Anadolu tarih ve coğrafyası hakkında bilgiler içeren yaklaşık aynı tarihlerde yazılmış olan çağdaş iki kaynağa bakılırsa h.733 / 1333 yılında Larende'de Bedreddin İbrahim Bey'in varlığından kuşku duymamak gerekir. Bu kaynaklardan İbn-i Batuta'dan Bedreddin İbrahim Bey'in Konya'da da hakim olduğunu öğreniyoruz. Yine el-Ömeri'nin Haydar Uryan'dan aktardığına göre; Karamanoğulları'nın emiri Bedreddin'in kardeşi olan Emir Bahaeddin Musa birkaç yıl önceleri Mısır'a gitmiş, hac vazifesini ifa ettikten sonra Sultandan izin alarak memleketine dönmüştür. Sultandan Tekfur memleketinden bazı şehirlerin kendisine verilmesi için ferman dilemiş, bu hususta ferman verildiyse de, kendisinin daha bu şehirleri alamadığı belirtilmektedir¹⁰. İbn-i Batuta'da ise Bedreddin'den bahsederken, Larende için; burasının daha önce kardeşi Musa'nın hükmünde olduğunu, ancak Melik Nasır'ın onu bir taviz karşılığında tahtından indirerek, yerine askerle birlikte yeni bir Emir gönderdiği anlatılmaktadır. Daha sonra Sultan Bedreddin şehri ele geçirerek, burada bir saray yaptırıp devletin payitahtı haline getirmiştir¹¹.

³ Selçuk-name 1952, s.67.

⁴ Bugünkü Karaman şehri.

⁵ Diez, Aslanapa ve Koman 1950, s.50-54; Konyalı 1967, s.455-460.

⁶ Eflaki 1987, s.207. Mevlana'nın torunu olan Ulu Arif Çelebi H.712-719 yılları arasında şeyhlik yapmıştır.

⁷ Selçuk-name 1952, s. 67-68.

⁸ İbn-i Batuta 1993, s.165.

⁹ Selçuk-name 1952, s.68.

¹⁰ Yücel 1991/1, s.183-203, Mesalikü'l-Ebsar'a göre Anadolu Beylikleri, el-Ömeri'den tercüme.

¹¹ İbn-i Batuta 1993, s.200-201.

According to Haydar Uryan, Musa Beg's laqab -also called Amir Musa or Musa Pasha- was Baha al-Din; he was known to be very religious. The Tol Madrasah (or Musa Bey Madrasah), built in Ermenek in 740AH/1339 exist at present¹². Thus, we understand that Musa Bey was in Ermenek in those dates.

On the basis of Şikari, Badr al-Din Ibrahim Beg dethroned in favor of his brother 'Ala al-Din Khalil Beg in 733AH/1333¹³. However, considering the chronological faults in Şikari, we had better be suspicious about this date, too. Ibrahim Beg continued to stay in Larende, and Khalil Beg went to Konya, had the Kayqubad Palace restored and ascended the throne¹⁴. It will not be incorrect to think that Musa Beg was in Ermenek at that time. Following the death of Khalil Beg, first Ibrahim Beg (for the second time), then his sons Fakhr al-Din Ahmad¹⁵ and Shams al-Din¹⁶ ascended the throne. When Shams al-Din Beg was poisoned by his brother Karaman, Musa Beg -must be very old at that time- was announced by ulama (Muslim scholars) as the ruler, he made his health an excuse and did not want to ascend the throne and draw back to Mut¹⁷ and spent rest of his life there. Şikari tells that Musa Bey lived for four years more. Though his date of death is determined to be 757AH/1356¹⁸, there is no inscription to prove this. When the following incidents are examined, he must have died in 755AH or earlier. His funeral was brought from Mut to Ermenek and was buried there¹⁹.

When the Seljuqs came to an end, the political situation in the central and west Anatolia -as it was in Karamanid principality in the beginning of 14th century- was quite jumbled. Principalities in the borderlands, fighting for their independence did not dare to have coins struck in their names. They struck coins sometimes in the name of Ilkhans and sometimes in the regions close to Mamluk lands, in the name of Mamluks. There are also exceptions. On a coin, Mamluk style -with no date- struck at Ermenek, there is the name of Badr al-Din Ibrahim Beg under the title amir al-umara²⁰. In a later period, Ashrafoghullari had coins struck in the name of themselves²¹.

¹² For detailed information on Tol Madrasah see Diez, Aslanapa and Koman 1950, p.22-24; Konyalı 1967, p.715-719; Bardakçı 1976, p.151-162.

¹³ Uzunçarşılı 1998, p.10.

¹⁴ Şikari 1946, p.56.

¹⁵ Başkan 1996, p.18-19; Konyalı 1967, p.459-460. When Fakhr al-Din Ahmad Beg died, he was buried in Emir Musa Madrasah in Karaman. According to his tombstone, he died in 750AH.

¹⁶ Konyalı 1967. According to the tombstone, Shams al-Din Beg died in 753AH.

¹⁷ Şikari 1946, p.58.

¹⁸ Tekindağ. Besides, see Konyalı 1967 for the date of death. According to the charter of a Tol Medresseh foundation, prepared in h. 745, Musa bey died Ramadan in the same year. However, we consider this date to be too early.

¹⁹ Şikari 1946, p.63.

²⁰ Hinrichs 1999, p.9-10. On the coin no.5, struck in Ermenek in the name of Melik el-Nasır-Sultan of Mamluk, the name Bedreddin is clearly read.

²¹ See İzmirliler 2003, p. 61-65.

Oldukça dindar biri olduğu bilinen Emir Musa ve Musa Paşa isimleri de verilen Musa Bey'in lakabının, Haydar Uryan'a göre Bahaeddin olduğu görülmektedir. Musa Bey'in Ermenek'te h.740 / 1339 yılında yaptırdığı Tol Medrese veya Musa Bey Medresesi adı verilen yapı günümüze ulaşmıştır¹². Dolayısıyla, bu tarihlerde Musa Bey'in Ermenek'te olduğu anlaşılmaktadır.

Şikari'ye dayanılarak, h.733 / 1333 yılında Bedreddin İbrahim Bey'in kardeşi Alaeddin Halil Bey lehine tahtan çekildiği kabul edilmiştir¹³. Ancak, Şikari'deki kronolojik hataları göz önüne alırsak bu tarihe de şüpheyle bakmak gerekmektedir. İbrahim Bey Larende'de kalmaya devam etmiş, Halil Bey Konya'ya geçerek Keykubad sarayını tamir ettirip Karaman tahtına oturmuştur¹⁴. Bu esnada Musa Bey'in Ermenek'te olduğunu düşünmek pek yanlış olmaz. Halil Bey'in ölümüyle birlikte önce İbrahim Bey ikinci kez olarak, daha sonra da oğulları Fahreddin Ahmed¹⁵ ve Şemseddin¹⁶ sırayla tahta geçmişlerdir. Şemseddin Bey'in kardeşi Karaman tarafından zehirlenerek öldürülmesi üzerine, o tarihlerde yaşının oldukça ilerlemiş olması gereken Musa Bey ulema tarafından hükümdar ilan edilmişse de, rahatsızlığını bahane ederek tahta çıkmayı istememiş ve Mut'a çekilmiştir¹⁷. Fiilen hükümdarlık yapmamış ve ömrünün geri kalan kısmını Mut'ta geçirmiştir. Şikari Musa Bey'in dört yıl daha yaşadığını söylemektedir ki, bu süre meydana gelen olaylarla çelişkilidir. Buradan yola çıkarak ölüm tarihi olarak h.757 / 1356 yılı tespit edilmesine rağmen¹⁸ bunu ispat edebilecek herhangi bir kitabe mevcut değildir. Bundan sonraki olaylara bakılırsa Musa Bey'in ölümünün, h.755 veya öncesinde gerçekleşmiş olması gerekir. Öldüğünde, cenazesi Mut'tan Ermenek'e getirilerek defnedilmiştir¹⁹.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin sona ermesiyle birlikte 14.yüzyılın başlarında Karamanoğulları Beyliği'nde olduğu gibi bütün Orta ve Batı Anadolu'da siyasi durumun oldukça karışık olduğu bilinmektedir. Uçlarda bağımsızlık mücadelesi veren Beylikler bu dönemde kendi isimlerine para bastırmaya pek cesaret edememişler ve sikkelerini genellikle İlhanlı Sultanları adına, Memluk topraklarına yakın olan bölgelerde ise bazen de Memluk Sultanları adına darp etmişlerdir. İstisnai durumlar da vardır. Ermenek'te darp edilmiş Memluk tarzı

¹² Tol Medrese hakkında detaylı bilgi için bkz. Diez, Aslanapa ve Koman 1950, s.22-24; Konyalı 1967, s.715-719; Bardakçı 1976, s.151-162.

¹³ Uzunçarşılı 1998, s.10.

¹⁴ Şikari 1946, s.56.

¹⁵ Başkan 1996, s.18-19; Konyalı 1967, s.459-460. Fahreddin Ahmed Bey öldüğünde Karaman'da Emir Musa Medresesi'ne defnedilmiştir. Mezartaşı kitabesine göre h.750 yılında ölmüştür.

¹⁶ Konyalı 1967. Yine aynı medresede bulunan Şemseddin Bey'e ait mezartaşına göre h.753 yılında ölmüştür.

¹⁷ Şikari 1946, s.58.

¹⁸ Tekindağ, s.47: Ölüm tarihi için ayrıca bkz. Konyalı 1967, s.719-721. h.745 yılında tanzim edilmiş olan Tol Medrese vakfiyesine göre Musa Bey aynı yılın Ramazan ayında vefat etmiştir. Ancak biz bu tarihin çok erken olduğu düşüncesindeyiz.

¹⁹ Şikari 1946, s.63.

The countermarks were used intensively on the coins of this period. These countermarks can be classified under three headings: with inscriptions, with motifs and with figures. It is not known what the countermarks with motifs and figures symbolize, but the countermarks with inscriptions have 4 groups: with the ruler's name, with the city names, with religious phrase and the ones clarifying that the coins are valid²². The purpose of use of these countermarks are as follows²³:

- 1- To put the coin in effect again which is old or withdrawn from circulation,
- 2- To assure the validity of the coin, apart from the place where it was struck.,
- 3- To show any alteration when the value was changed,
- 4- To show that metal quality was controlled if a precious metal was used.

The peculiarities purposes of use differ according to the countermarks conditions of the time when they were struck. Especially, during the first three decades of the 14th century, the 2nd and 4th reasons (above) were effective. The weights of the coins had different standards, the dies and techniques of minting were generally done carelessly. The inscriptions are mostly illegible. It is not possible to determine in which city and for whom they were struck. The weights of the coins struck by principalities are changeable; also Ilkhanid coins were going down in value and their weights were decreasing. Considering the various coins struck by different rulers, with different standarts in circulation, it is obvious that this situation would cause serious problems while shopping. Thus, in order to put a stop to this situation, the coins were countermarked to prove that their weights and karats were effective in the bazaar or market of the city.

Although there are countermarks on the coins struck in the cities under the Ilkhanid dominance, they are quite few. The use of countermarks -as far as we have determined- was prevalent in the cities of Karaman-oghlu, Ashraf-oghlu and Hamid-oghlu principalities. We sometimes notice several countermarks on the coins struck by principalities, and sometimes -for instance- on a coin struck at Ermenak, we encounter Ermenak.

²² Perk and Öztürk 2006. *In the symposium of VII the Middle Age and Turkish Period Excavation and Research, held in 7-9 April 2003, by Mimar Sinan Univ., regarding this subject matter, a report "XIV.Yüzyılın ilk yarısında Anadolu'daki paralar üzerinde görülen bir kısım damgalar (Some countermarks seen on the coins in Anatolia in the first half of XIV Century)" was read by authors of this article.*

²³ Tekin 1992, p.30-33.

tarihsiz bir sikkede *emir el-ümara* ünvanı altında Bedreddin İbrahim Bey'in ismi görülmektedir²⁰. Biraz daha geç bir dönemde Eşrefoğulları kendi isimlerine para bastırmışlardır²¹.

Bu dönem sikkeleri üzerinde yoğun olarak damga kullanılmıştır. Çok çeşitli olan bu damgalar içerik olarak yazılı, motifli ve figürlü olmak üzere üç ana başlık altında toparlanabilirler. Motifli ve figürlü damgaların tam olarak neyi sembolize ettiği bilinmese de yazılı damgalar hükümdar ismi yazanlar, şehir ismi yazanlar, dini ibareli olanlar ve sikkenin geçerli olduğunu belirtenler olmak üzere dört ana grupturlar²². Sikkeler üzerinde damganın kullanılış maksatları ise şunlardır²³:

- 1- Eskiye veya tedavülden kalkan bir sikkeyi yeniden geçerli kılmak,
- 2- Sikkenin ait olduğu ya da basıldığı yerin dışında geçerliliğini sağlamak,
- 3- Değerinde bir değişiklik yapılmak istendiğinde, bu değişikliği belirtmek,
- 4- Değerli metalden basılmış sikkenin, metalinin kalitesinin kontrol edilmiş olduğunu göstermek.

Şüphesiz damgaların kullanılış maksatları basıldıkları günün koşullarına göre değişmektedir. 14. yüzyılın özellikle ilk 30 yılında yukarıdakilerden ikinci ve dördüncü sebepler etkindir. Beyliklerin bastıkları sikkelerin ağırlıkları farklı standartlarda olup, sikke kalıpları ve darp teknikleri genellikle özensizdir. Çoğu zaman üzerindeki yazılar okunaksızdır. Birçok sikkenin hangi şehirde kimin adına basıldığını tespit etmek pek mümkün olmamaktadır. Beyliklerin bastıkları sikkelerin ağırlıkları çok değişken olduğu gibi, Anadolu'da genel kabul gören İlhanlı sikkeleri de bu dönemde hızla değer kaybetmekte ve ağırlıkları düşmektedir. Farklı hükümdarlar adına darp edilmiş, farklı standartlarda çok sayıda sikkenin piyasada gezindiği düşünülürse bu durumun alışverişte ciddi sıkıntılar doğuracağı ortadadır. Dolayısıyla bu belirsiz durumun önüne geçmek maksadıyla sikkeler kullanılacağı şehrin çarşı ve pazarında ağırlığının ve ayarının geçerli olduğunu göstermek amacıyla damgalanmışlardır.

İlhanlı egemenliği altındaki şehirlerde darp edilen sikkeler üzerinde damga varsa da sayıca azdır. Damga kullanımı tespit edebildiğimiz kadarıyla Karamanoğlu, Eşrefoğlu ve Hamidoğlu Beylikleri egemenlik sahasındaki şehirlerde yaygındır. Beylikler tarafından darp edilen sikkelerde bazen bir sikke

²⁰ Hinrichs 1999, s.9-10. Memluk sultanı Melik el-Nasır adına Ermenek'te darp edilmiş olan 5 no'lu sikkede Bedreddin ismi açık bir şekilde okunmaktadır.

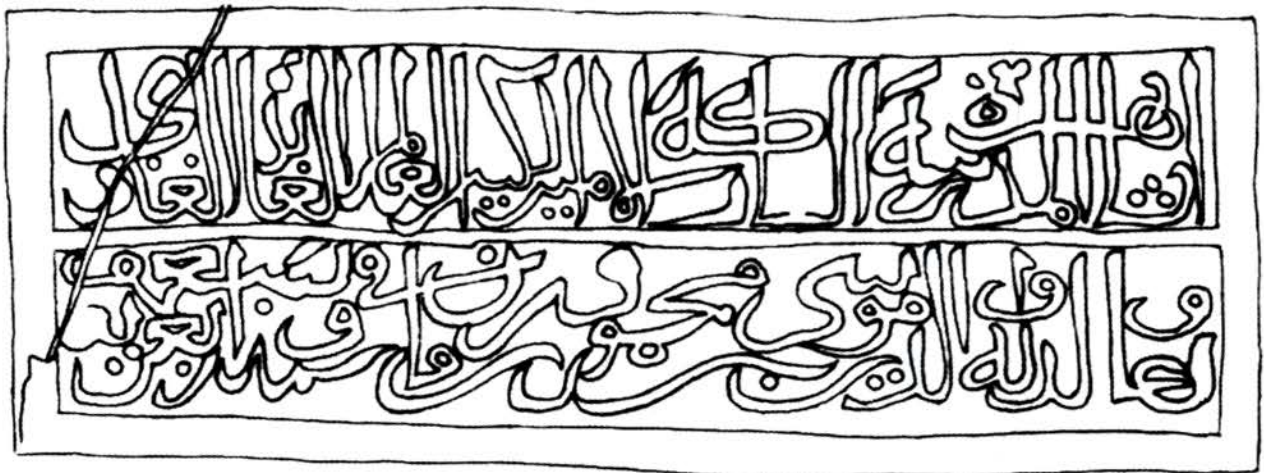
²¹ Bkz. İzmirlier 2003, s. 61-65.

²² Perk ve Öztürk 2006. Bu konuyla ilgili olarak makalenin yazarları 7-9 Nisan 2003 tarihleri arasında Mimar Sinan Üniversitesi tarafından düzenlenen VII.Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırma Sempozyumu'na "*XIV.Yüzyılın ilk yarısında Anadolu'daki paralar üzerinde görülen bir kısım damgalar*" başlıklı bir bildiri sunmuşlardır.

²³ Tekin 1992, s.30-33.

Following the death of Karamanid Mahmud Beg, a period of disorder started. His sons and perhaps his brothers started fighting for the power. We notice that each one was acting semi independently in their cities. During that period, all had countermarks applied in their names but could not struck coins, except Badr al-Din Ibrahim Beg. The two of these countermarks are Baha and Bahai, applied by Baha al-Din Musa Beg.

Although the laqab of Musa Beg is seen as Baha al-Din in the historical records, on the basis of inscription of Tol Madrasah²⁴ (pic.1), the laqab Burhan al-Din was accepted. There are samples of inscriptions, waqf deeds or coins on which different laqabs of the same person were used. However, when the inscription is examined carefully, we notice that Halil Edhem read the inscription wrongly and this mistake continued²⁵. In the beginning of the second line of the inscription, the words Baha al-Dawla wa al-Din Musa can easily be read. We agree that the countermark Baha and Bahai- not published earlier- belong to Musa Beg²⁶.

Drawing: Inscription of Tol Madrasah

²⁴ Halil Edhem 1328, p.704-705. *On the inscription located the portal of Tol Madrasah, published by Halil Edhem first, the laqab of Musa Beg was read as Burhan al-Din. Although Konyalı read Musa Beg's laqab as Baha al-Din, however, in the subject aforesaid laqab Burhan al-Din was used. In Bardakçı, considering the same incscription, the same laqab was published as Baha al-Din.*

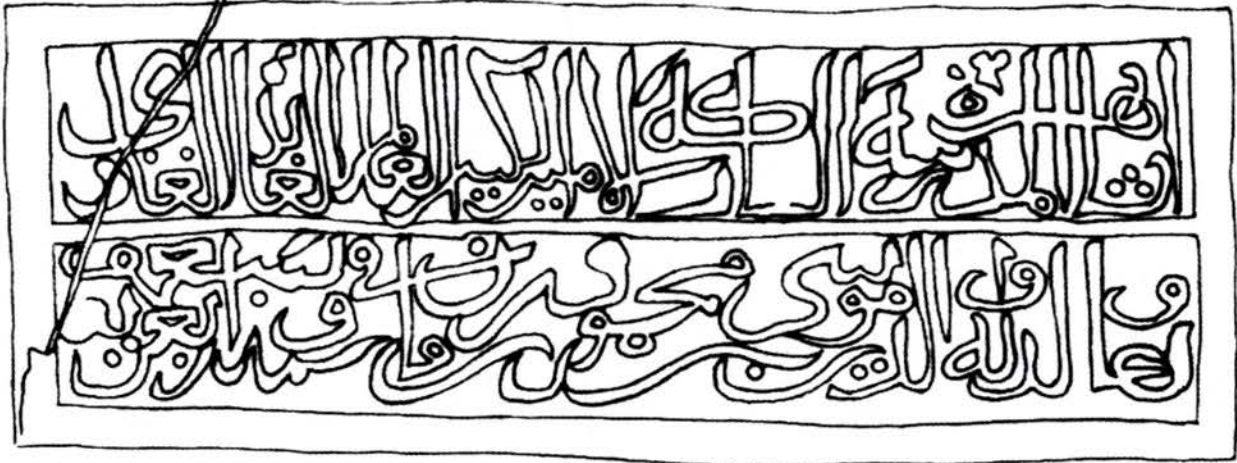
²⁵ See Uzunçarşılı 1998, p.9: Tekindağ, p.45, footnote 278. *Both writers accepted Musa Beg's laqab as Burhan al-Din, as published by Halil Edhem.*

²⁶ Diler and Kürkman 1981, *there is a countermark 'Baha' on the coins no.30,31,33,34 and Ölçer 1982, Krmn18, 19, 20, 32, 39, 40, 42, 43. The last 4 coins published by Ölçer are the same as the coins published by Diler and Kürkman.*

üzerinde çok sayıda damga görülebilmekte, bazen de örneğin Ermenak darplı bir sikke üzerinde yine Ermenak damgasına rastlanılabilmektedir.

Karamanoğlu Mahmud Bey'in ölümüyle birlikte oğulları ve belki de kardeşleri arasında iktidar mücadelesi yapıldığı karışık bir dönem başlamıştır. Olaylar göz önüne alındığında her birinin kendi buldukları şehirlerde yarı bağımsız olarak hareket ettikleri görülür. Bu süreçte Bedreddin İbrahim Bey hariç, sikkeler üzerinde isimleri görülmesi de hepsi kendi isimlerine damga bastırmışlardır. Bu damgalardan ikisi de Bahaeddin Musa Bey tarafından sikkeler üzerine vurdurulan *Baha* ve *Bahai* damgalarıdır.

Tarihi kaynaklarda Musa Bey'in lakabı Bahaeddin olarak görülmesine rağmen Halil Edhem'in yayınladığı Tol medrese kitabesine²⁴ (resim.1) dayanılarak Burhaneddin lakabı kabul görmüştür. Söz konusu dönemde kitabe, vakfiye ve sikkelerde aynı kişi için farklı lakapların kullanılmış olduğu örnekler vardır. Ancak, kitabe iyi incelendiğinde Halil Edhem'in kitabeyi yanlış okuduğu ve bu yanlışın daha sonra konuyla ilgilenenler tarafından sürdürüldüğü görülür²⁵. Kitabenin ikinci satırının başında *Baha el-Devle* ve *el-Din Musa* kelimeleri rahatça okunabilmektedir. Kitabenin de yardımıyla, *Baha* damgasının²⁶ daha önce yayınlanmamış olan *Bahai* damgası ile birlikte Musa Bey'e ait olduğunu kabul etmekteyiz.

Çizim: Tol Medrese Kitabesi

²⁴ Halil Edhem 1328, s.704-705. İlk olarak Halil Edhem tarafından yayınlanan Tol Medrese portalı üzerindeki kitabede Musa Bey'in lakabı Burhaneddin olarak okunmuştur. Konyalı aynı kitabede Musa Bey'in lakabını Bahaeddin olarak okuduysa da, devam eden bahiste Musa Bey için Burhaneddin lakabını kullanmaya devam etmektedir. Bardakçı'da da yine aynı kitabeden yola çıkılarak lakap Bahaeddin olarak yayınlanmıştır.

²⁵ Bkz. Uzunçarşılı 1998, s.9: Tekindağ, s.45, dipnot.278. Her iki müellif de Musa Bey'in lakabını Halil Edhem tarafından yayımlandığı şekilde, Burhaneddin olarak kabul etmişlerdir.

²⁶ Diler ve Kürkman 1981 de 30, 31, 33, 34 no'lu sikkeler üzerinde ve Ölçer 1982 de, Krnmn 18, 19, 20, 32, 39, 40, 42, 43 no'lu sikkeler üzerinde '*Baha*' damgası yer almaktadır. Ölçer'in yayınladığı son dört sikke Diler ve Kürkman'ın yayınladıklarının aynısidir.

The countermark Badr bin Karaman²⁷ -published before- had been used by both Mahmud Beg and his son Ibrahim Beg. Again, the countermark al-Badri²⁸, used by Ibrahim Beg, and also the countermark 'Alai which might be used by Khalil Beg²⁹ -this countermark is questionable²⁹ -as a result the countermarks Baha and Bahai were prepared for the same logic. Approximately during the same period, the countermarks of Mubarizi and al-Mubarizi, used by Ashraf-oghlu Mubariz al-Din Mehmed Beg, and also in a later period, the inscriptions on the coins el-Husami, used by Hamid-oghlu Husam al-Din Ilyas Beg and al-Burhani, used by Qadi Burhan al-Din in the east, are the other

samples of it. Diler and Kürkman thought that the countermark Baha meant beha=value³⁰, later on Ölçer read the same countermark as Besni and pointed out that it must belong to Dulgadirs³¹. It is quite difficult to mention the existence of Dulgadirs at that time, and the coins with countermarks were uncovered in the regions of Karaman-oghullari and Ashraf-oghullari in south-west of Anatolia. We think that this countermark -variations seen below- had been used by Baha al-Din Musa Beg for a long time. Although it is difficult to tell when it was first struck, encountering on a dirham struck at Beyşehir in 730AH³², shows that it was used in that date and afterwards.

²⁷ Ölçer 1982, on the coins no Krmn 26,27,28,29,30,31 there is a countermark 'Badr bin Karaman'; İzmirlier 1999, p.5-22. İzmirlier points out that this countermark seen on the dirhams of Abu Sa'id Type A, that can be dated as 716AH, might have been used by Badr al-Din Ibrahim Beg.

²⁸ The countermark 'al-Badri' that we have determined 3 different dies of it, was read by Hinrichs.

²⁹ Diler and Kürkman 1981, there is a countermark 'Alai' on the coins no.30,31,32,33,34. The same coins were published as Krmn no.39,40,41,42,43 by Ölçer. Diler and Kürkman mentioned that this countermark belongs to the city Alaiye, but Ölçer says that it belongs to 'Ala al-Din Beg (762-800AH). Yet, the coins (Abu Sa'id, type C) -with no date- were struck until 723AH (the latest). At that time, 'Ala al-Din Beg was probably not born.

³⁰ Diler and Kürkman, p.55.

³¹ Ölçer 1987, p.19-22.

³² A specimen of the coin -without countermark- was published by Ölçer, with no. Krmn 23.

Daha önce yayınlanmış olan *Bedr bin Karaman* damgası²⁷ hem Mahmud Bey tarafından, hem de aynı lakabı taşıyan oğlu İbrahim Bey tarafından kullanılmıştır. Yine İbrahim Bey tarafından kullanılmış olduğunu tesbit ettiğimiz *el-Bedri* damgası²⁸ ve Halil Bey tarafından kullanılmış olması muhtemel olan *Alai* damgası ki - bu damga tartışmalıdır²⁹ - nihayetinde de *Baha* ve *Bahai* damgaları tamamen aynı mantıkla hazırlanmışlardır. Yaklaşık aynı dönemde Eşrefoğlu Mübarizeddin Mehmed Bey'in kullanmış olduğu *Mübarizi* ve *el-Mübarizi* damgaları ile daha geç tarihlerde Hamidoğlu Hüsameddin İlyas Bey tarafından sikkelerin üzerinde kullanılan *el-Hüsami* ve

doğuda Kadı Burhaneddin tarafından kullanılan *el-Burhani*, lakapların bu şekilde kullanımı ile ilgili diğer örneklerdir. Diler ve Kürkman *Baha* damgasının beha=değer³⁰ anlamına gelebileceği düşünmüşler, daha sonra Ölçer aynı damgayı *Besni* olarak okumuş ve Dulkadiroğulları'na ait olması gerektiğini vurgulamıştır³¹. O tarihlerde Dulkadir Beyliği'nin varlığından söz etmek oldukça güçtür ve damgaların üzerinde bulunduğu sikkeler güney-batı Anadolu'da Karamanoğulları ve Eşrefoğulları'nın egemenlik bölgesinde çıkmaktadırlar. Ulaşabildiğimiz varyasyonları aşağıda görülen bu damganın Bahaeddin Musa Bey tarafından uzun süre kullanıldığı düşüncesindeyiz. Baha damgasının ne zaman vurulmaya başlandığını söylemek zorsa da, tespit edebildiğimiz en geç tarihli sikke olması dolayısıyla h.730 yılında Beyşehir'de darp edilmiş bir dirhemde³² görülmesi en azından bu tarihte ve sonrasında da kullanıldığını göstermektedir.

²⁷ Ölçer 1982. Krmn 26, 27, 28, 29, 30, 31 no'lu sikkeler üzerinde '*Bedr bin Karaman*' damgası bulunmaktadır. İzmirli 1999, s.5-22. İzmirli h.716 yılına tarihlenebilecek Ebu Said'in A tipi dirhemlerinde rastlanan bu damganın, Bedreddin İbrahim Bey tarafından da kullanılmış olabileceğini belirtmektedir.

²⁸ Üç ayrı kalıbını tespit ettiğimiz '*el-Bedri*' damgası Hinrichs tarafından okunmuştur.

²⁹ Diler ve Kürkman 1981. 30, 31, 32, 33, 34 no'lu sikkeler üzerinde "*Alai*" damgası vardır. Ölçer 1982, aynı sikkeler Krmn 39, 40, 41, 42, 43 no'larıyla yayınlanmıştır. Diler ve Kürkman bu damganın Alaiye şehrine ait olduğunu, Ölçer ise Alaeddin Bey'e (h.762 - 800) ait olduğunu söylemektedirler. Oysa damgaların üzerinde olduğu tarihsiz sikkeler (Ebu Said, Tip C) en geç h.723 yılına kadar darp edilmişlerdir. O tarihlerde Alaeddin Bey muhtemelen daha doğmamıştı.

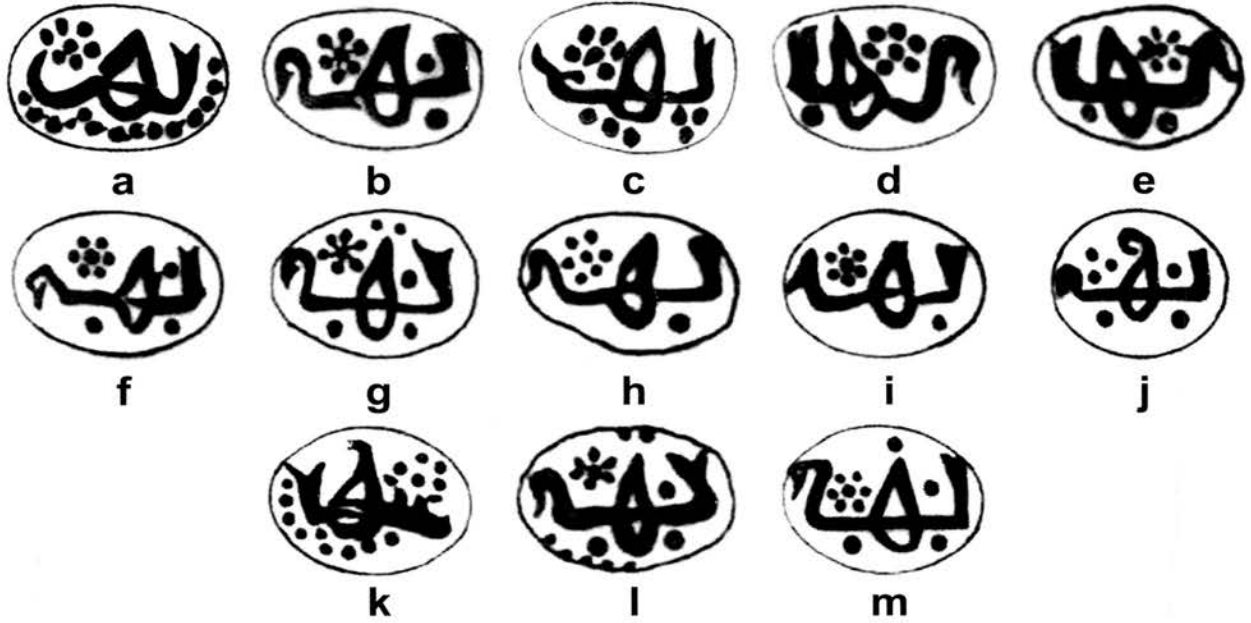
³⁰ Diler ve Kürkman 1981, s.55.

³¹ Ölçer 1987, s.19-22.

³² Söz konusu sikkenin damgasız bir örneği Cüneyt Ölçer tarafından Krmn 23 sıra numarasıyla yayınlanmıştır.

Damgaların özellikleri ve üzerinde görüldüğü sikkeler;
The attributes of the countermarks and the coins;

Baha I

a)	<p>Eliptik kalıplı, 7x5.5 mm Ebu Said, Tip C, darp yeri ve tarih ? Gümüş (AR), 1.50 gr, 21/25 mm (J.-C. Hinrichs Kol.)</p>	<p>With an elliptic die, 7x5.5 mm -Abu Sa'id, Type C, mint and date?, Silver (AR), 1.50g, 21/25mm (J.-C.Hinrichs Coll.)</p>
----	---	--

b)	<p>Eliptik kalıplı, 7x5.5 mm Ebu Said, Tip C, darp yeri ve tarih ? Gümüş (AR), 1.50 gr, 21/25 mm (J.-C. Hinrichs Kol.)</p>	<p>With an elliptic die, 7x5.5 mm -Abu Sa'id, Type C, mint and date?, Silver (AR), 1.50g, 21/25mm (J.-C.Hinrichs Coll.)</p>
----	---	--

c)	Eliptik kalıplı, 9x6.5 mm Nasır Nasreddin Muhammed adına, darp yeri ve tarih ?, Gümüş (AR), 1.51 gr, 21,2/22 mm (Tübingen Ün. Kol.)	<i>With an elliptic die, 9x6.5 mm In the name of al-Nasir Nasir al-Din Muhammad, mint and date?, Silver (AR) 1.51 g, 21.2 /22 mm (Tübingen Univ. Coll.)</i>
----	--	---

d)	Eliptik kalıplı, 7x5 mm (yazı ters) Nasır Nasreddin Muhammed adına? darp yeri ve tarih ?, Gümüş (AR) 1.45 gr, 20/21,8 mm (Tübingen Ün. Kol.)	<i>With an elliptic die, 7x5 mm (inscription is retrograde) In the name of al-Nasir Nasir al-Din Muhammad, mint and date?, Silver (AR), 1.45g, 20/21.8 mm (Tübingen Univ. Coll.)</i>
----	--	--

e)	Eliptik kalıplı (yazı ters) Ebu Said, Tip C?, darp yeri ve tarih?, Gümüş (AR), 1.97 gr, 23 mm; diğer damgalar 1-Alai, 2-stilize kartal (C.Ö. Krmn 43) Damgaların üzerinde yer aldığı sikke silik olduğundan okunamadı.	<i>With an elliptic die (inscription is retrograde) Abu Sa'id, Type C, mint and date ?, Silver (AR), 1.97g, 23 mm; the other countermarks 1-'Alai 2-stylized eagle (CÖ.Krmn 43) Since the coin is blurred, it could not be read.</i>
----	---	--

f)	Eliptik kalıplı 8x6 mm Ebu Said, Tip C, darp yeri ve tarih?, Gümüş (AR), 1.58 gr, 21.2/22.2 mm; diğer damga Ebu Said (HPM Arş.)	<i>With an elliptic die, 8x6 mm Abu Sa'id, Type C, mint and date?, Silver (AR), 1.58g, 21.2/22.2 mm; the other countermark Ebu Said (HPM Arş.)</i>
----	---	--

g)	Eliptik kalıplı Nasir Nasreddin Muhammed adına, darp yeri ve tarih? Gümüş (AR), 1.60 gr, 20/23 mm diğer damga Ermenak (C.Ö. Krmn 18) Sikkenin ön yüzünde sadece <i>el-Nasir</i> yazısı net olarak okunabilmektedir.	<i>With an elliptic die -In the name of al-Nasir Nasir al-Din Muhammad, the mint and date?, Silver (AR), 1.60g, 20/23 mm; the other countermark Ermenak (C.Ö. Krmn 18) Only al-Nasir is clearly read on the obverse.</i>
----	---	--

h)	Eliptik kalıplı Nasir Nasreddin Muhammed adına, darp yeri ve tarih? Gümüş (AR), 1.625 gr, 23 mm; Diğer damga Ermenak (C.Ö.Krmn 19)	<i>With an elliptic die In the name of al-Nasir Nasir al-Din Muhammad, the mint and date?, Silver (AR), 1.625 g, 23 mm; the other countermark Ermenak (C.Ö. Krmn 19)</i>
----	--	--

i)	Eliptik kalıplı 7x5 mm Ebu Said Tip C, darp yeri ve tarih?, Gümüş (AR), 1.39 gr, 20.5/26.6 mm; diğer damga Ermenak? (HPM Arş.)	With an elliptic die, 7x5 mm -Abu Sa'id, Type C, the mint and date?, Silver (AR), 1.39 gr, 20.5/26.6 mm; the other countermark Ermenak ? (HPM Arş.)
----	--	---

j)	Eliptik kalıplı 7.5x6.5 mm Ebu Said, Tip C, darp yeri ve tarih?, Gümüş (AR), 1.38 gr, 21.3/22.7 mm diğer damga şahinle avlanan avcı (HPM Arş.)	With an elliptic die, 7.5x 6.5 mm Abu Sa'id Type C, mint and date?, Silver (AR), 1.38 g, 21.3/22.7 mm; the other countermark Hunter with a falcon (HPM Arş.)
----	--	--

k)	Eliptik kalıplı, 7x5.5 mm Nasır Nasreddin Muhammed adına Beyşehir, 729, Gümüş (AR), 1,52 gr 20,7/24,5 mm diğer damga şahinle avlanan avcı (HPM Arş.)	With an elliptic die, 7x5.5 mm -In the name of al-Nasir Nasir al-Din Muhammad, Beyşehir, 729, Silver (AR), 1.52 g, 20.7/24.5 mm; the other countermark hunter with a falcon (HPM Arş.)
----	--	--

I)	<p>Eliptik kalıplı 8x5.5 mm -Nasır Nasreddin Muhammed adına, Beyşehir, 729, Gümüş (AR), 1.57 gr, 20.5/26.6 mm diğer damga süvari (HPM Arş.)</p> <p>-Ebu Said, Tip C, darp yeri ve tarih?, Gümüş (AR), 1.30 gr, 23 mm; diğer damgalar 1-Alai, 2-anlaşılamadı (C.Ö. Krmn 39) Damgaların üzerinde yer aldığı sikke silik olduğundan okunamadı.</p> <p>-Ebu Said, Tip C, darp yeri ve tarih?, Gümüş (AR), 1.70 gr, 21 mm; diğer damgalar 1-Alai, 2-anlaşılamadı (C.Ö. Krmn 40) Damgaların üzerinde yer aldığı sikke silik olduğundan okunamadı.</p> <p>-Ebu Said, Tip C, darp yeri ve tarih? Gümüş (AR), 2.01 gr, 23 mm; diğer damga Alai (C.Ö. Krmn 42)</p>	<p><i>With an elliptic die, 8x5.5 mm -In the name of al-Nasir Nasir al-Din Muhammad, Beyşehir, 729, Silver (AR), 1.57g, 20.5/26.6 mm; the other countermark hunter with a falcon (HPM Arş.)</i></p> <p><i>Abu Sa'id, Type C, the mint and date?, Silver (AR), 1.30 g, 23 mm, the other countermarks 1-'Alai, 2-not understood (C.Ö. Krmn 39) Since the coin is blurred, it could not be read.</i></p> <p><i>-Abu Sa'id, Type C, the mint and date?, Silver (AR), 1.70g, 21 mm, the other countermarks 1- 'Alai, 2-not understood (C.Ö Krmn 40) Since the coin is blurred, it could not be read.</i></p> <p><i>-Abu Sa'id, Type C, the mint and date?, Silver (AR), 2.01 g, 23 mm, the other countermark 'Alai (C.Ö Krmn 42)</i></p>
----	--	---

m)	Eliptik kalıplı, 7,5x6 mm -Nasır Nasreddin Muhammed adına, Beyşehir, 730, Gümüş (AR), 1.47 gr, 20.5/22,4 mm; diğer damga şahinle avlanan avcı (HPM Arş.)	With an elliptic die, 7.5x6 mm -In the name of Nasir Nasir al-Din Muhammad, Beyşehir, 730, Silver (AR), 1.47 g, 20.5 /22.4 mm; the other countermark hunter with a falcon (HPM Arş.)
----	--	--

Baha II³³

Eliptik kalıplı, 5x7 mm Görüldüğü sikke; -Ebu Said, Tip C, darp yeri ve tarih ?, Gümüş (AR), 1.53 gr, 22.1/23.7 mm; diğer damga el-minnete lillah (J.-C. Hinrichs Kol.)	With an elliptic die, 5x7 mm On the coin; -Abu Sa'id, Type C, the mint and date?, Silver (AR), 1.53 g, 22,1/23,7 mm ; the other countermark el-minnete lillah (J.C. Hinrichs Coll.)
---	---

³³ İkinci tip "Baha" damgası daha önce yayınlanmamış olup, gördüğümüz tek örnek Hinrichs'in koleksiyonundadır. / Second type "Baha" was not published before, the only sample is found in the collection of Hinrichs.

Dairesel kalıplı, 6,5 mm
Görüldüğü sikkeler;

-Hüdabende Muhammed, Tip
A, darp yeri ve tarih ?, Gümüş
(AR), 1,68 gr, 22/25 mm; diğer
damga silik (HPM Arş.)

-Hüdabende Muhammed, Tip
A, Felekabad?, 7xx, Gümüş
(AR), 1,19 gr, 20,4/24,2 mm;
diğer damga *stilize kartal*
(HPM Arş.)

-Nasır Nasreddin Muhammed
adına, darp yeri ve tarih yok,
Gümüş (AR), 1,70 gr, 23,2/25
mm (HPM Arş.)

*With a circular die, 6.5 mm
On the coins;*

*-Khudabanda Muhammad, Type
A, the mint and date?, Silver (AR),
1.68g, 22/25 mm; the other
countermark is blurred
(HPM Arş.)*

*-Khudabanda Muhammad, Type
A, Felekabad?, 7xx, Silver (AR),
1.19 g, 20.4/24.2 mm; the other
countermark stylized eagle
(HPM Arş.)*

*-In the name of al-Nasir Nasir al-
Din Muhammad, no mint and date,
Silver (AR), 1.70 g, 23.2/25 mm
(HPM Arş.)*

KAYNAKÇA / BIBLIOGRAPHY

- Bardakçı 1976 : H.Bardakçı, *Bütün Yönleriyle Ermenek*, Konya.
- Başkan 1996 : S.Başkan, *Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları*, Ankara.
- Diez, Aslanapa ve Koman 1950 : E.Diez, O.Aslanapa ve M.M.Koman. *Karaman Devri Sanatı*, İstanbul.
- Diler ve Kürkman 1981 : Ö.Diler – G.Kürkman, *Alaiye paraları*, İstanbul.
- Eflaki 1987 : Eflaki, *Ariflerin Menkıbeleri*, çev. Tahsin Yazıcı, 2.cilt, İstanbul.
- Halil Edhem 1328 : Halil Edhem, “Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkuka”, *TOEM*, II/12, İstanbul.
- Hinrichs 1999 : J.C.Hinrichs, “Mamluk Coins minted in Armanak”, *ONS Newsletter*, No:158, Powys.
- İbn-i Batuta 1993 : İbn-i Batuta *Seyahatname*, yay.haz. Mümin Çevik, İstanbul.
- İzmirlier 1999 : Y.İzmirlier, “Karamanoğulları'nın Memluk Sultanı Nasır Nasreddin Muhammed adına darpettikleri paralar”, *TND Bülteni*, No:35-36, İstanbul.
- İzmirlier 2003 : Y.İzmirlier, “Eşrefoğlu Süleyman bin Mehmet Paraları”, *TND Bülten* no.39-40, İstanbul.
- Konyalı 1967 : İ.H.Konyalı, *Karaman Tarihi*, İstanbul.
- Neşri 1987 : Neşri, *Kitab-ı Cihan-nüma*, yay.haz. F.R.Unat – M.A. Köymen, Ankara.
- Ölçer 1982 : C. Ölçer, *Karamanoğulları Beyliği Madeni Paraları*, İstanbul.
- Ölçer 1987 : C.Ölçer, “Yeni bir darb yeri Besni”, *TND Bülteni*, No.22, İstanbul.

- Perk ve Öztürk **2006** : H.Perk – H.Öztürk, "XIV.Yüzyılın İlk Yarısında Adadolu'daki İslam Paraları Üzerinde Görülen Bir Kısım Damgalar", *VII.Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Sanat, Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri (7-8-9 Nisan 2003)* Yay.haz Gülgün Köroğlu, İstanbul.
- Selçuk-name **1952** : Anonim *Selçuk-name (Anadolu Selçukluları Devleti Tarihi III)*, yay.haz. Feridun Nafiz Uzluğ, Ankara.
- Şikari **1946** : Şikari, *Karaman Oğulları Tarihi*, yay.haz.: M.Mesud Koman, Konya.
- Tekin **1992** : O.Tekin, *Antik Numismatik ve Anadolu*, İstanbul.
- Tekindağ : Ş.Tekindağ, *Karaman Beyliği*, Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniv. Kütüphanesi, No:1622.
- Turan **1984** : O.Turan, *Tarihi Takvimler*, Ankara.
- Uzunçarşılı **1988** : İ.H.Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Ankara
- Yücel **1991** : Y.Yücel, *Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar I*, Ankara.

KISALTMALAR / ABBREVIATIONS

- Arş. : arşivi / *archive*
- bkz. / see : bakınız / *see*
- C.Ö. Krmn : "Cüneyt Ölçer Karamanoğlu Beyliği madeni paraları" sikke numaraları / *coin numbers*
- dy/nm : darp yeri yok / *no mint*
- gr : gram
- HPM : Halûk Perk Müzesi
- mm : milimetre
- s./ p. : sayfa / *page*
- ty/nd : tarih yok / *no date*